

СВОБОДА УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ СОЮЗІВ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 232. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 6-го жовтня 1937.

VOL. XLV. No. 232. Jersey City, N. J., Wednesday, October 6, 1937.

THREE CENTS

ПРИБУВ З ЛОНДОНУ ПОСОЛ РИС ДЕЙВИС, ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНЦІВ

НЬЮ ЙОРК. — До Злучених Держав прибув посол англійського парламенту, Ріс Дейвіс, що представляє в ньому округу Ланкашир і зачислюється до Партії Праці. Він був підсекретарем (заступником міністра) внутрішніх справ у міністерстві, сформованім цією партією в 1924 році. Ріс Дейвіс є одним з тих британських послів, що підписали 17 грудня 1930 р. протест англійських парламентаристів проти польської пацифікації Галичини літом 1930 року. Це він ставив нераз до британського міністра закордонних справ запити у справі недодержання Польщею зобов'язання надати Галичині автономію. Посол Дейвіс відвідав теж Галичину, щоб наочно переконатися про положення українського народу під Польщею. Прибувши до Злучених Держав, він дасть низку відчитів на різні політичні й економічні теми, які виголосить по різних містах, куди його позапрошували різні американські організації, клуби й університети. З ним є у зв'язку й Об'єднання Українських Організацій в Америці й старається дістати його на кілька відчитів для української імміграції.

ВЕЛИЧАВИЙ ЮВІЛЕЙ ГЕНЕРАЛА СІКЕВИЧА.

ТОРОНТО (Канада). — Канадійський часопис з Торонта „Ди Івнінг Телеграм” приносить чотири великі знімки з ювілейного свята, влаштованого з нагоди 50-літньої річниці вступлення до військової служби генерала Володимира Сікевича, відомого старшини Української Армії. Разом із знімками подано обширний опис свята, яке було великою маніфестацією українського імені й українських змагань. Генерала повітала українська колонія з Торонта перед Сіті Гол, де він зложив вінець перед пам'ятником у честь поляглих жовнів. Були там теж українці з poblizьких місцевостей, як і делегати з подальших міст і зокрема Стейтс. Святочний бенкет відбувся в Українськй Народній Домі, а взяли в нім участь поза представниками українства посади міста Робінс, що прибув з іншими урядовими містами, як теж високі військові гості на чолі з командантом місцевої військової залоги, генералом Робертом Рінні, й полковником Фразером Гонтером. Згадані представники міста й армії виголосили відповідні промови. Була заступлена й адвокатура й преса, що виступали „в імені канадійських приятелів України”. Були теж численні заступники: наша молодь, жіноцтво й українські професіоналісти. На свято наспіло велике число телеграм з різних сторін Америки й Європи. У відповідь на виголошені й прочитані привітання Шановний Ювіляр підкреслив у своїм житті такі найбільші чотири моменти: Перший, той день, у який він вернувся до Києва, серця України, і, не потребуючи лаякатись кари за те, що говорив українською мовою, побачив, як свббідно повівають жовто-блакитні прапори понад державними будинками на знак щоденного повстання української держави. Другий, день, у який обняв команду над українськими військовими частинами, з якими зачав проганяти ворогів з української землі. Третій, день, у який його назначено послом України до Угорщини. Четвертий, день, який щойно прийде, коли Україна визволяється з неволі й буде визнана вільною й незалежною державою. Промови генерала повітано оплесками, квітами й подарунками. Разом з ним була його родина, зокрема дружина й його син Лев. Головою ювілейного комітету був д-р В. Яремій, секретарем В. Гудьтай.

КРАЙ НА ЗДОРОВИХ ОСНОВАХ.

ВАШИНГТОН. — Економічні знавці, які допомагають урядові при відбудові краю, стверджують, що нема ніякої причини до побоювань, що край може опинитись знову в економічній безладді. До цього може довести хіба тільки одна гістерія, страх перед тим, що таке безладдя мусить наступити. Позатим усе йде нормальним шляхом.

ГРІН ЗАПОВІДАЄ ВІЙНУ.

ДЕНВЕР. — Уся машина Американської Федерації Праці буде звернена на те, щоб знищити Комітет Промислової Організації. Вже вибила остання година. І довше годі терпіти руйнівну роботу Комітету. Таке заповів Вільям Грін, президент Федерації, відкриваючи її річну 57-му конвенцію.

ПРОТЕСТИ ПРОТИ БЛЕКА.

ВАШИНГТОН. — Бувший сенатор Гюго Блек засів за столом разом з іншими суддями як повноправний суддя Найвищого Суду Злучених Держав. Та в тім самім часі внесено два протести проти його назначення суддею. Ці протести прийнято до відома, але за всякою правдоподібністю вони не матимуть ніякого значіння.

„ТРЕТЯ АРКТИЧНА ПЯТИРІЧКА”.

Большевики завели тепер у себе т. зв. „третю арктичну п'ятирічку”. Впродовж неї мають побудувати аж 23 полярні станції. Найважливішим завданням цих станцій буде корабельна служба. Мають у плані побудувати такі станції на Норденскелді, на острові Таймур, на островах Петра й Кіріа. Чотири нові арктичні станції замінять свою службу вже найближчого року. Полярні станції будуть, як повідомляє преса — технічно добре вивчені. Для передачі вістей будуть уживати автоматизованих апаратів. Кожна полярна станція одержить також далековидні апарати, подібні до московських і ленинградських. На службі арктичних перелетів поставлять також передаточну систему радіо-телефонії. Розбудова системи повітряних перелетів понад північним бігуном дасть змогу поведсти дальший розслід досі невідомих районів на північному бігуні.

СЛОВАКИ В ЮГОСЛАВІЇ.

В Югославії живе тепер 70,000 словаків. До війни були вони прибиті й заслані, а по війні, коли пробудилася чехословацька держава, пробудилися й зачали організуватися. Мають у головному своїм оселі, Бачком Петровці, „Словацьку Матицю”. Вона є осередком усього їхнього народного життя. По всіх словацьких селах вона має свої філії-читальні. „Матиця” має 1,070 членів. Мають також свою друкарню і видають тижневик „Народна Єднота”, а чотири рази в році науковий часопис „Наш Живот”. У Петровці є також словацька гімназія, що виховує словацьку інтелігенцію. Професори тієї гімназії — головні словацькі народні діячі. В Югославії є 27 вселюдних словацьких шкіл з 140 класами; словацьких учителів є 703. Цього року одержали словаки від ЧСР 100,000 динарів на народні потреби. Словаки живуть переважно в Бачці, Сремі й Банаті. Є їх кілька тисяч у повітах Дяково й Нашіце в Славонії.

НЕЛЮДИ В ЛЮДСЬКІЙ ПОДОБІ.

Якийсь Юзеф Курпель, міський возний, а рівночасно дозорець кам'яниці ч. 15 при вул. Вірменській у Львові, схпив чужого kota на подвір'ї й повис на дроті на паркані. Кіт здох у цей спосіб. Курпель тягнув до відповідальності за нелюдськість. — Нелюди в людській подобі бують також немилосердно коней. Таке діється майже кожен день по вулицях Львова, що ведуть стрімко вгору, як прим. на вулиці Павлинів. На публіку, що звертає увагу візникам, ці нелюди ще викрикують.

ЗАДУШИВ НАРЕЧЕНУ.

В новітні Рави Руська на публічний дорож знайшли трупа 28-літньої Марії Лешик. Устійнили, що її задушив її наречений, 27-літній Ю. Колик з Сокальщини. Копик намагався підрізати собі горло бритвою. Його арештували.

НАРКОТИЗОВАНИМИ ПАПІРОСАМИ ЗАСИЛІВ СВОЇ ЖЕРТВИ.

В поїзді, що відходив з Варшави до Гдині, в переділї 1-шої класи сховили пошуківаного стежними листами поліції різних країв міжнародного залізничного злодія Розенштайна, що живе постійно в Лодзі. При злодію знайшли наркотизовані папіроси, якими він засипляв свої жертви, також ключики й ножи до розтинання валізок. Розенштайн удавав промисловця з Горішнього Шельська.

ЗАБУТИЙ ПІДПИС.

Недавно трапився в Парижі сензаційний дрібний епізод, який характеризує підхід до признаних слав. Відомий маляр, 80-літній Бенар, увійшов до одного ново відкритого музею. Як було його здивування, коли над одним образом побачив надпис „Гоген”. Бенар приятелював колись із Гогеном і Ван Гогом — сам добрий знавець мистецтва. Він попрохав директора музею до себе і заявив йому, що т. зв. образ Гогена належить йому. Ніхто не хотів повірити. Бенар умів знайти куток на образі, де можна було прочитати його підпис. Образи Бенара мають тільки пересічну ціну, Гоген належить до тих, за якого твори платять фантастичні суми. Уявив собі, що Бенар був би вмер і не було б кому доказати ошуканства. Критики мистецтва лопили собі голови над тим, як дивно Гоген умів нераз малювати!

МАТИ ВДУШИЛА ПІДЧАС СНУ ДИТИНКУ.

В Чортівці, повіт Коломия, Параня Калин заснула з однією дитиною разом на одному ліжку, змучена цілоденною працею. Ніччю придала вона дитя, не відчувачи навіть нічого. Аж рано виявилось, що дитинка не жила.

АХ, ТІ УКРАЇНЦІ...

У Ковлі відбулося перед кількома днями свято „стшельца” і в тім святі взяв участь також ковельський віцестароста. Ріжні волінські „кур'єрки” роблять гвалт: пан віцестароста прибув на свято „стшельца” у звичайному одязі, без краватки, а це, на думку „кур'єрок”, є образою для польського народу й польської держави. В цьому всьому зачинили українці, бо от „кур'єрки” твердять, що „більше уваги присвячує пан віцестароста та іншій „владі” громадянства та аристократії. В такому костюмі пан віцестароста не пішов би на академію в честь Петлюри чи Шевченка”.

ГРІМ УДАРІВ У БУДИНОК ОПЕРИ ДЯ СКАЛЯ.

Підчас тривалої кількох годин бурі в Медіоляні (Італія) грим ударив у будинок опери Дя Скаля. Вибухнула пожежа. Вогонь незабаром погасили.

ЯЗВА ГУСЕНИЦЬ.

В цілому безрівескому повіті дається сильно в знаки масова язва гусениць, що нищать на полях і в садах ярину та овочі. Шкоди від гусениць дуже значні.

ЗАПОВІДАЄ СЕСІЮ КОНГРЕСУ.

Президент Рузвельт говорив у Сейнт Пол, Мінесота, що він певний, що маси народу є за нього. І тому далі продовжатиме боротьбу за реорганізацію Найвищого Суду й інші ним пропозиції, а досі відкидані законопроекти. В тій цілі буде скликана нова сесія конгресу десь у половині листопада.

БУРЖУАЗИЙНИЙ ПІДРУЧНИК ІСТОРІЇ.

З уваги на дискваліфікацію комуністичної „історії Москви” професора Покровського введено до високих советських шкіл „тимчасово” відому книжку проф. Ключевського — „Курс історії Росії”. Ця книжка була за царських часів підручником у московських університетах. Советська преса мотивує це зарядження в той спосіб, що „советська наука може йти вперед, тільки присвоюючи собі як фундамент найвищі досягнення буржуазної науки і розвиваючи її далі в советському дусі”.

З ЛІКАРЯ РІЗЬБАР.

Як родяться таланти на паризькому ґрунті, доказом цього нехай буде така свіжка історія. Один російський емігрант, лікар, приїхав до Парижа з молодого, чудовою жінкою. Він заробляв як лікар і жив насильов. Та по роках його молода жінка вмерла. Його вся опіка нічого не могла. Коли жінка лежала на смертній постелі, він не впускав нікого до її кімнати і на останній спомина для себе зняв знеі посмертну маску. Відтої хвилини він не ввійшов уже більше до свого лікарського кабінету — зайнятий тільки єдиною думкою, щоб відтворити в мармурі постать покійної. За останні гроші вписався до академії мистецтв і почав ставити різьбу. Коли навчився різьбити, взявся до мріяної статуї. Тепер він відомий різьбар. Сидьому почуванню, що потрапив до ним цілим до глибини, він завдячує свій талант, що дрімав у ньому десьодимий. За його різьби платять тепер великі гроші.

ШКОЛИ НА ВОЛИНІ.

Волінська шкільна округа, що її підлягає шкільництво волінського воєводства, має тепер 1,919 вселюдних шкіл з 255,000 учнів, 25 середніх шкіл з 5,000 учнів, 36 професійних шкіл з 2,000 учнів та 9 різних шкіл з 1,000 учнями. Майже всі ці школи є, розуміється, польські.

ЧОРНА НЕВДЯЧНІСТЬ.

В містечку Дерезня, рівенського повіту, знайшли в ріці Горині мертве тіло жінки в повному вже розкладі. До тіла був прив'язаний кільчастим дротом камінь, ваги 43 кг. Виявлялося, що тіло було Матрони Олійникової. Олійникова мала вихованця, Петра Писарця. Йому записала вона, будучи хорошою, своє майно. Описав подужала, а Писарець, побоявшись, щоб не змінилася заповіту, рішив її вбити. Коли йшла до Рівного, Писарець напав на неї, побив її палицею, а описав вдушив. Трупа вкинува до Горині. Писарця арештували.

НА РЯТУНОК НАШОЇ АКАДЕМІЧНОЇ МОЛОДІ

ЛЬВІВ. — У Львові створена комітет, до якого ввійшли кількадесят наших найпередовіших громадян в цілі допомогти українській академічній молоді, яка внаслідок тяжких відносин опинилася майже в безвихідному положенні. Цей комітет видав заклики, у якому між іншим говорить: „Всі знаємо, що без сталого плідливого молодих людей з високою освітою грозить нам занепад усіх діянок нашого національного життя, та що вслід за тим прийшов би упадок Української Нації до рівня безомічної етнографічної маси”. А далі: „Українське суспільство може усунути багато тих перешкод (що їх знають студенти). Темна й холодна хата, невідповідний харч, брак опіки в недугі й брак грошей на вписові й іспитові оплати — це ті буденні перешкоди нашої академічної молоді, що українське громадянство мусить усувати. Це наш національний обов'язок і ніхто зо свідомих українців не може від нього відмовитися. Не тільки тут у краю, але й там далеко за океаном всі українці повинні взяти на себе цей обов'язок”. Дальше йде заклики, щоб усі склали на ту ціль свої жертви і пересилали їх до краю.

СОВЕТИ КРИВАВЛЯТЬСЯ ДАЛІ.

МОСКВА. — Советська влада знов застрілила 31 своїх громадян за різні згодні провини. За останні два тижні застрілено вже 114. Цей раз розстрілено 11 за псути збіжжя: 5 в Україні, 3 в Архангельську, 3 в Іркутську. Крім них застрілено 20 в Архангельську за „хуліганство”. Також усунуено завідувача зоологічного городу в Москві, а кількох помічників арештовано за те, що вони „лякали і дошкулували звірятам”, а деякі звірята вбивали. „Ізвестія” помістили гостру статтю, звернену проти комісара внутрішнього торгу, Вайцера, в якій говорять, що під оглядом достави овочів і городовини справи в Соведах представляються катастрофально. Вони наводять докази, що в Москві, Свердловську, Ростові, Курську, Києві, Саратові, а навіть у Бухарі й Ташкенті нема подостатком овочів та городовини і люди стоять у чергах, щоб ці продукти купити. „Ізвестія” говорять, що в Соведах заходять таке, що при рекордовому врожаю готов бути голод.

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ЗМІНЯЄ ТОН СУПРОТИ ЯПОНІЇ.

ЛОНДОН. — Англійська передова преса, яка ще донедавна ставилася гостро проти Японії і навіть накликала до економічного бойкоту, нагло змінила свій тон і почала виступати проти тих англійських кругів, що домагалися санкцій проти Японії. Цю зміну приписують натискові англійського уряду, який боїться, що економічні санкції проти Японії можуть дуже кепсько відбитися на англійськй та австралійськй експорті вонни до Японії. Японці вже тепер ухвалили не купувати за границею 300 продуктів, які не є конечні для домашньої консумції, щоб у той спосіб зашадити готівку на інші цілі. Ця ухвала в першій мірі болісно діткне деякі американські текстильні вироби.

ПІРАТСКА ПІДВІДНА ЛОДКА ЗНОВ АТАКУЄ.

ЛОНДОН. — Невідома піратська підводна лодка знов заатакувала англійський бойовий корабель на Середземному морі, „Базиліск”. Вона нагло виринула з води і пустила в напрямі корабля торпеду. Торпеда хибила корабель. Корабель пустився за лодкою, повідомляючи про це інші патрулюючі кораблі. Всі вони пустилися в погоню за лодкою, але вона сховалася в морських глибинах і її не можна було зловити.

ІТАЛІЯ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД ТРИДЕРЖАВНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

РИМ. — В „Джорнале Д'Італія” Вірджініо Гайда, що його вважають голосником Мусоліні, заявив, що Італія відмовить запрошення Англії та Франції враз з ними нарадитися в еспанській справі та прийти до якогось рішення. Зате він сказав, що Італія готова перенести свої переговори назад до „Комітету невтручання в еспанські справи”, який є в Лондоні та до якого входять також Німеччина й інші держави. Цей комітет від кількох місяців не проявляв ніякої діяльності.

СУДЯТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕТУНА.

САЛІАМАНКА. — Еспанський революціонер, поставили перед суд еспанського летуна Гарольда Дала, який служив червоному еспанському урядові й якого революціонери взяли в полон. Далі вірило, що йому дарують життя, бо він заявляє, що червоні змусили його революціонером, щоб він брав участь у бою проти революціонерів. Він записався до еспанської червоної армії не як бойовик, тільки як летунський інструктор. Він признає, що зробив помилку й хоче чимскорше вертатися додому.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1888
Published daily except Sundays and Holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
481 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 3, 1879.
Post paid at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. "Свобода": BERgen 4-0237. — Тел. V. H. Союз: BERgen 4-1016.
4-0807.
За кождо зміну адреси платиться 10 центів.
У Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РЕАЛІСТ ПРО ДЕМОКРАТІЮ

Звідкись узиявся якийсь величезний страх за демократію. Поширюють його деякі чинники й в Америці, а перед у цьому ведуть — большевики. Дивне це й кумедне. Але правдиве. І в нашій громадянстві теж декого дуже мучить отся демократія, бо дехто таки доконче хоче вишукати між нами ворогів демократії. Якжеж глядіти на ці об'яви? Частинну відповідь щодо цього можна знайти у тим, що пише про Тому Масарика Анна О'Гер Мек-Коррик, відома американська журналістка.

Як відомо, Масарика вважають у цілм світі одним з найкращих визначців демократії: в теорії. Але він теж цікавий як виразник того, як треба приміювати засади демократії у реальному житті. Отже, в'їм другім випадку, як стверджує американська журналістка, Масарик, як практичний чеський політик, прийшов із жалем до переконання, що якіб не були гарні демократичні засади в теорії, то для нації є важніше, щоб себе вдержати при житті, ніж те, на яких засадах є побудована її форма правління. Масарик, каже ця журналістка, будучи президентом, бачив, що національні меншини в Чехословаччині не мають тих прав, які їм повинні бути дані згідно з засадами демократичного правління, бо їх положення нагадує положення чехів під Австрією. Але виправдував це інтересом самозбереженням — Чехословаччині.

Чи дійсно Гітлер і інші диктатори загрожують демократії? В першу чергу Масарик казав, що нищення Німеччини по війні у Версалі спричинило появу Гітлера. І твердив, що слабкість демократії походить такі з її власного нутра. Це вона надто залюблена в собі й тому така слаба, бо не вдвляється як слід у те, що довкруги неї діється. Це вона видає нездисципліновані типи, амбітні, скорумповані й продажні, що її нищать. Це вона витворює у загальну байдужність до громадянського життя, а та байдужність завдає смертний удар самій демократії.

Якжеж рятувати демократію? Звичайно рятують її таким способом, що її, що вважають себе „демократичними рабіними“, критикують на всі лади інших, що ніби не є демократами. Та вічно кричати проти фашизму і диктатур не доведе до нічого путнього, говорив Масарик. Хто хоче, щоб демократія вдержалася, хто є правдивим демократом, хай лишить ці всі нарікання, хай перестане витикати іншим брак демократичних почувань і хай береться до позитивної, творчої праці. І хай не боїться виявляти недовіряння демократії. Хай їх виявляє і хай казує на способи, що треба робити, щоб позбавити демократію тих усіх недовірянь, з яких зродилася у світі криза демократії.

Думки ті не зашкодилоб застосувати і до нашого життя. І добре булоб, щоб була в нас ліцитація на те, хто є кращий демократ, яка партія, яка особа. Тільки виставляймо на ту ліцитацію діла, а не пусті слова.

Проф. Йосип Пеленський.

ПАНОРАМА СТАРОКНЯЖОГО ГАЛИЧА

Уступ з книжки „Галич в історії мистецтва від середніх віків. Вид. Академією Наук у Кракові 1914 р.

Катедрі Успенія Пречистої Богородиці в Галичі стояла на княжій замку, але місце замку не було знане, тимто і було спірне. Вислідити місце старої катедри, як найзнаменитшої пам'ятки національної і культурної, а також мистецької — значило стільки, що розв'язати спір про замок. І я не ухилився від тої роботи, бо щоб видати остаточний осуд у тій справі, треба було перевідати простір коло сто кілометрів квадратних. А коли це сталося, то зібрані докази про місце старокняжої катедри служать також за відповідь на питання, де був княжий замок, себто згадуваний у літописах „град Галич“.

Хоч матеріял до цієї праці — нехай це буде вільно значити — здобув я з невеликим трудом, всеж труд нагороджувало почуття задоволення, яке маємо тоді, коли труд дає бажаний вислід, а важна завжди йде до розв'язки. Тут кожна подробиця доповнювала цілість. Обтесане каміння

показувало матеріял будинків; фундаменти — величину тих будинків і їхнє завершення; потовчена різьба — орнаменту; а ще інші подробиці показували життя, яке там замірло. А всі разом руйні та урочища показували розлогість системи, за якою збудовані були давні столиці, м. ін. і ця розбита ворожими нападами і зметена з лиця землі, до тої міри, що нині і традиція пропала і пам'ять заглухла про те, де що було. Навіть наука зійшла на бездоріжжя, коли хотіла віднайти саме столичне місце митрополії і княжого двора.

З тим більшою охотою і приємністю поділюся з ласкавим читачем видом колишньої столиці Галицько-волинської держави, як бачу її очима моєї уяви.

Всюди там, де оранину або ліс застало жорстока, стояли камінні будівлі, а при них ще інші дерев'яні будинки. Вирізано рисуються навіть їхні білі стіни і склепіння. Їх жабі мінні мурі світять якравно кризь зелень, а позолочувані бані сиплять іскри і палають вогнем у верхів. Їх видно скрізь

СОВЕТСЬКА ПРОПАГАНДА У ФРАНЦІЇ

(Допис із Парижа).

Хиткий внутрішньо-політичний стан Франції та її розрахунки на поміч Москви у випадку війни з Німеччиною утворюють для большевиків надзвичайно сприятливий ґрунт у веденні пропаганди.

Советський уряд у різних масованих формах має тепер до диспозиції у Франції велику кількість пресових видань, при допомозі яких він обережними, але систематичними дозами затроює душу й думки французької маси. Ця пропаганда вже не обмежується тільки політичними завданнями; вона змагає до охоплення мистецтва, літератури і т. д. — коротко кажучи, цілого культурного життя Франції. В цей спосіб большевики хотять свої впливи на французьку суспільність поширити в глибину.

Робити це (крім преси) при допомозі багатьох пропагандних середників. У Парижі існують советські клуби й „культурні“ організації, театри, різні експозиції, включно до спеціальної радіостанції. Ця радіостанція ніби заснована „невтральним“ акційним товариством, але на ділі обслуговує советську пропаганду, систематично виголосуючи вкладки й концерти, присвячені СССР. Велике значіння для большевиків має кіно, як засіб розпропагування широким громадянським мас.

Підбір фільмів також відповідний. Виставляють або кіно-репортажі з демонстрацією советських „здобутків“ у ділянці господарства, спорту, культури і т. д., або фільми з виразним політично-агітаційним зафарбленням. Особливу увагу присвячують червоній армії. З екранів виступають шлі полки, що парадують на Червоній Площі в Москві. Посуваються колони повзів, артилерії, панцирних авт, кавалерії та ескадрони летунів. Часто показують також червоних офіцерів. Всі вони підібрані — високі, виготовлені, в блискучих мундурах, що їм моглб позаздрити й стара царська армія. Все це робиться для демонстрації мілітарної „могутності“ советського Союзу. І французька публіка поглядає захоплено на всю ту агітку. В цей момент і французький „буржуа“ і збольшевизований робітник щиро вірять, що в по-

трібнім моменті червона армія зможе врятувати їх від „босів“ (так французи називають німців).

А ось недавно до Парижа приїхав московський художній театр. Цей театр має за собою велику традицію й мистецькі надбання ще з перед-революційних часів. У Росії його вважали за найкращий. Можна собі уявити, з якою цікавістю чекала його французька публіка! В програму ввійшли леси офіційного советського драматурга Горького й інших. Як „данина“ новому сталінському курсові, що вертається тепер до старих московських культурних традицій, до вистави були призначені й пєси Толстого.

Ціле це підприємство було явно дефіцитове. Бо хоч вистави відвідувала маса людей, то прибутки ніяк не могли покрити виданих коштів. А прибутки ніяк не могли покрити виданих коштів. А прибутки ніяк не могли покрити виданих коштів.

Всі важніші ремесла і професії, навіть торгівлиці відпустові, мають тут свої місця довкола княжого замку. І так окремо сидять сапожники (шевиці), окремо болнарі біля старих жуп сільних у Калущі та ін. Окремо колоді, ковалі, робітники гут скляних, стрільничі, римари, сидільники і золотники. Двірські ласіки і медоситні в Медині і Медусі, двірські лаковіці і конюшні і стадники рогагої, дикой і о-своеної худоби — на Букових болотах. Над ставами в Якторіві роблять сіти на рибу і дичину. Побігущі почтарі сидять у Вистовій, надворні „ско-

французького уряду й дипломатичного корпусу. Точно в призначений годині заслона піднялась і перед очами публіки станув хор червоної армії. Видовище було справді імпозантне.

Стрункими рядами на сцені стояли співаки. Перед ними оркестра з спеціальних московських інструментів (балалайки, гармоні і т. д.). Всіх хористів — 180! Одягнені вони були прекрасно. На всіх високі військові чоботи, чорні сподні „галіфе“, зелені „гімнастюрки“ з відзнаками на конв'їрах і кашкети з червоними пасками. Ця громада людей стояла струнко — нерухомо, ніби вирізьблена з заліза. Вражіння було надзвичайно сильне.

По короткій хвилині вийшов диригент червоноармійського хору, дав знак і залю стріли звуки „Марсельези“ (французький гимн), співаючої по французьки. Вслід за ним відспівали „Інтернаціонал“. А після цього зачалися програмові точки.

Вражіння публіки від концерту трудно переказати словами: це треба було бачити. Французи (годоно ланки у фраках та дами з діамантами) буквально ревіли гістеричними голосами захоплення й хвилинами здавалося, що ця кількісна маса в своєму ентузіазмі кинеться на сцену. А вже цілковите божевілля охопило публіку, коли хор французькою мовою проспівав спеціально скомпоновану в Москві пісню, де заявлялося, що червона армія готова прийти з допомогою „союзників Франції“ на випадок війни...

Контрастом цього видовища був самий хор, що по виконанні кожної програмової точки замирав у позі „струнко“, ніби всі ці овації його цілком не обходили. Публіці відповідал тільки диригент коротким військовим укланом голови. Солісти хору на викили виходили з наказу диригента, машуючи як на навчання, й після повороту на місце знов ставали струнко. Дисципліна як у поведінні так і в співах хору була надзвичайна.

Під оглядом мистецьким хор був справжнім шедевром. Прекрасні тенори, могутні басы й баритони — вся ця маса із 180 людей співала з артистичністю, що не могла не захоплювати. Такими голосами, організованістю й мистецьким виконанням міг у

нуть довкола далеко і надать до себе очі всього краю. Цей хрест пригортає до себе всіх, бо собор є втіленням для них самої святості, і краси, і величчя, і сили. Єднає з Богом, заспокоює вроджений естетичний хист, а вгорі як найліпша Мати-Опівунка тулить їх до себе, береже і спасає. Звідси така глибока і щира понад усе любов до своєї Опівунки, на яку тільки душа людська годна була спромогтись.

Такий був Галич перед віками. Але сьогодні нічого подібного не побачить уже цікавий подорожник. Образ міста, що ми його показали, це лиш привид фатаморгани. Вона теж показує речі правдиві, що мають десь місце у просторі, таксамо, як ті тут мають місце в часі. Давно вже зсезли садиби розлогі, монастирі, церкви і двори по садах тинистих і гаях. Прийшов день, коли перестав блищати і хрест на соборі. Собор розпався, а хоч заступив його другий, до того був уже неподібний. І майда-на заглухла, не клекотять більше людською кебетою; нема там ані базарного ані відпустового натовпу, а притуплена зброя замінила, і краса строїв полиняла, і дух лицарський, завзятий, гордий — о-свій порохом на тихих могилах!...

своїм часі виказатися тільки хор нашого Олександра Кошиця. В концерт, між іншим, була включена й українська пісня „Закувала“, що мала серед публіки величезний успіх.

Отже бачимо, що большевики майстри в пропаганді, а вже з концертами цього хору виявлялись зразково, з найбільшим успіхом. Коли подумати критично, то організація такого хору не є нічим особливим, ні дивним. Советський уряд чейже міг вибрати з мілонової червоної армії 180 людей із відповідними співучими даними, тимбільше, що, як в інтерв'ю французьким журналістам заявив самий диригент, підготовка хору тривала шість років. Маючи всі можливості, хор досягнув найвищої досконалості в своїй організованості й мистецькій частині. Між іншим, як видно з афішів, серед хористів дуже багато українців (Василенко, Дмитренко, Оста-

пенко і т. д.). Можна також собі уявити, як то в Москві „мушували“ тих хористів перед їхнім виїздом за кордон! Та про це французи не думають. У такі розваження пересічний француз очевидно не заглиблюється. Він не знає, що зусилля большевиків були спрямовані на те, щоб хором зарепрезентувати цілу червону армію, як зразок організованості, талановитості й сили. І це пропагандне завдання, треба об'єктивно признати, їм вповні вдалося. Французька опінія набула з виступів червоноармійського хору саме таких вражіннь, які потрібні були Москві. Вона повірила, що ця армія є дійсно така зразкова як цей хор. Таким чином Москва досягла поставленої мети: в по-чуттях й думках французької масової опінії взяла чергову порцію советської пропаганди. А про цей большевиків ішло!

М. Органський.

„ПІВДЕННА СТОЛИЦЯ“

(Осідок „батька китайської революції“).

Нанкін, столиця китайської революції від 19 літ, відгравала важну роль в житті Китаю вже в III столітті. Був тоді Нанкін осередком трьох королівств, на які тоді ділився Китай. Тоді Нанкін звався Кіянчін. Його теперішня назва „Південної Стриці“ походить щойно від початку XV століття, коли цар Юнь-Льо з династії Мін переніс столицю з Кіянчїну до Пекїну. Що цьому місту надали назву „Південної Стриці“, це говорить про роль, яку воно тоді відгравало в житті Китаю, хоч царську столицю перенесли на північ, а також доказує, що ідея народної столиці все звязувалася з Нанкіном.

Коли після довгих і тяжких воєн у першій періоді існування китайської республіки вдалося вкінці куомінтанові під проводом Чань Кай Шека здати опозицію північних генералів, розпорядком національного уряду (з 21. червня 1927) Нанкін став офіційною столицею Китаю. Вибрало Нанкін столицю китайської республіки з важких причин. Нанкін це пристань при березі великої ріки Янцє, якої долину вважають „господарським серцем“ Китаю, дежить теж найближче Шангаю, торговельної столиці Китаю, тому надається до виконання великої ролі економічного осередка Китаю. Історичні причини вибору Нанкіну столицю Китаю також не менше важні. Творці республіки кажуть, що Пекін „пересичений мандаринськими мізмами“ та що треба зирвати о-конечно з тими впливами, що спираються на імперіальних традиціях і ідеях. Крім того Пекін у спогадах кожного китайського патріота лудиться із спогадом про завоюницькі наїзди династії монголів і манджурів. Головнож Сунь Ят Сен, творець китайської республіки, домагався рішучо, щоб столицю перенесли з Пекїну до Нанкіну. Воля Сунь Ят Сена стала приказом для воївників китайської республіки. Ще в 1925 році, у хаосі громадян-

ської війни, тодішні провідники куомінтану, що не раз взаємно поборювали себе, ухвалили вибрати Нанкін столицю Китаю та місцем вічного спочинку „батька китайської революції“. Сунь Ят Сен помер 12. березня 1925 року в Пекїні і там його провізорично похоронили. В перші роки його смерті поклали вугольний камінь під будучий мавзолей на Багряній Горі під Нанкіном, а 1. червня 1929 р. зложили там святочно тіло Сунь Ят Сена на вічний спочинок.

Відтоді гробниця Суня стала національними святощами Китаю. Багряна Гора, у стіп якої є його гробниця, здавна була в пошанівку. Тут напроти мавзолею Сунь Ят Сена спочиває від 1399 року основник династії Мін, перший її цар Гунь Ю, який прогнав монгольських наїзників і вчинив Нанкін столицю Китаю. У лютім 1912 р. Сунь Ят Сен, тоді перший провізоричний президент молодой китайської республіки, відвідав гробницю свого великого попередника, щоб його святочно повідомити, що китайський наїд знову прогнав наїзників, цим разом манджурів, і що тепер сам собою править. Сімають літ пізніше сам спочив побіч великого царя Китаю, а побіч нього на народнім цвинтарі похоронили воївків, що згинувли за республіку.

Куль і пошана, яка втворюється довкола Сунь Ят Сена, причинилися до того не мало, що Нанкін, місце його вічного спочинку, став політичним і моральним осередком Китаю.

Мудрий пес.
— Гарного маєте пса!
А чи мудрий?

— Дуже! Вчора я зупинився на вулиці і питаюся його: „Неро, чи не забули ми чого?“

— Ну і що, він певно побіг до дому?

— Ні, сів на хіднику, став шкребатися поза вухом і думав над тим, що то могло би бути!

ВИКОРИСТАЙТЕ НЕГАЙНО ОФЕРТУ
„СВОБОДА“
ЯКА КІНЧИТЬСЯ ДНЯ 31-ГО ЖОВТНЯ, 1937
Кожний новий передплатник, що приїде ОДНОРІЧНУ ПЕРЕДПЛАТУ НА „СВОБОДУ“ в сумі \$6.00, ОДЕРЖИТЬ У ДОДАТКУ КНИЖОК НА СУМУ \$10.00.
По одержанні річної передплати адміністрація „Свободи“ негайно вишле такому передплатникові каталог, з якого він вибере собі книжок на згадану суму.
КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ І ЗАБАГАЧУЙТЕ СВОЄ ЗНАННЯ ЧИТАННЯМ КНИЖОК.

Королева Залія з радості засміялася. Хитрий Тогадаль бачив цей усміх і розумів, що він означає. Отож тепер він не мав найменшого сумніву, що королева хотіла врятувати життя Тарзана. „Але вона цього не виконає, бо я цьому перешкоджу“, думав собі Тогадаль, вдвигнувшись в обличчя королеви. „Я сам стерегтиму